

PLANUL DE ACȚIUNI UNIUNEA EUROPEANĂ – REPUBLICA MOLDOVA

Noutăți – Septembrie 2006

Buletinul lunar de noutăți privind implementarea unor domenii prioritare ale Planului de Acțiuni UE-RM este întocmit de ADEPT și Expert-Grup în cadrul proiectului „Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova: document accesibil publicului”, finanțat de Departamentul Marii Britanii pentru Dezvoltare Internațională (DFID).

I. INSTITUȚII DEMOCRATICE

Drepturile omului

Conform datelor Biroul Fondului ONU pentru Populație (UNFPA)¹, **durata medie de speranță a vieții în Moldova rămîne a fi cea mai joasă în regiune**: 68,07 ani comparativ cu 79,06 ani în Uniunea Europeană. Printre cauzele ratei înalte a mortalității sînt sărăcia și calitatea joasă a serviciilor sociale de bază, cele mai vulnerabile categorii de populație fiind familiile numeroase, familiile cu un singur părinte și bătrînii singuri. Studiul arată că migrația masivă a moldovenilor peste hotare a lipsit bătrînii de protecția rețelei de asistență și servicii sociale sau i-a pus în situația de a crește copiii mici ai propriilor copii plecați de acasă. Sistemele existente de asigurare socială nu garantează echitatea și solidaritatea între și în cadrul diferitelor generații și sprijinul pentru persoanele în vîrstă. În perioada 2002-2003, în țară a sporit cu 58 la sută numărul de bătrîni instituționalizați. Potrivit pronosticului UNFPA, către anii 2008-2010, în vîrsta de pensionare vor intra generațiile născute în anii 1948-1950, care numeric sînt de 2-3 ori mai mari ca cele anterioare. Drept rezultat, va crește rata dependenței față de pensii, fapt ce va avea ca efect suprasolicitaarea sistemului de asigurări sociale și va tensiona situația social-economică din țară.

Primăria municipiului Chișinău **a refuzat autorizarea unei acțiuni de protest** inițiată pentru 14 septembrie de către reprezentanții Mișcării Refugiaților din Transnistria². Solicitarea de a organiza acțiuni de protest a fost respinsă pe motiv că motivele invocate ar fi nefondate. Reprezentanții Mișcării Refugiaților din Transnistria au decis să protesteze deoarece sînt nemulțumiți de faptul că autoritățile publice locale tergiversează înnoirea listei persoanelor intern deplasate care au nevoie de spațiu locativ, iar banii alocați pentru construcția blocurilor de locuit nu au fost valorificați. Reprezentanții primăriei au declarat că o parte din banii alocați au fost valorificați iar lucrările de construcție a blocurilor de locuit pentru refugiații din Transnistria se desfășoară în termenii stabiliți. Costul construcției celor două blocuri de locuit se estimează la circa 60 mln lei fiecare, iar în anul 2005 au fost alocate circa 9 milioane de lei.

Organizația Hyde Park a depus la Primăria mun. Chișinău trei cereri pentru autorizarea desfășurării unor manifestații publice pe parcursul lunilor septembrie-octombrie. Din cele trei cereri depuse, numai una a fost aprobată de Primărie, organizația apreciind restricțiile impuse drept încălcare a drepturilor fundamentale și abatere de la normele democratice europene³.

Amnesty International Moldova a depus la Comisariatul General de poliție a mun. Chișinău o scrisoare în care se solicită explicații vizavi de **comportamentul colaboratorilor de poliție în**

¹ Conform știrilor preluate de agențiile Moldpres, DECA-press.

² Conform comunicatului Basa-press.

³ Conform www.curaj.net

timpul desfășurării unei acțiuni publice. Amnesty International Moldova, în parteneriat cu organizațiile „Casa Mărioarei”, „GenderDoc-M” și „Winrock International” au desfășurat la 31 august o acțiune publică autorizată dedicată problemei combaterii violenței domestice. Cîțiva dintre ofițerii de poliție au înaintat pretenții către organizatorii acțiunii și au cerut să fie scos steagul organizației „GenderDoc-M”, organizație preocupată de apărarea drepturilor minorităților sexuale.

La 25 septembrie, Partidul Liberal a difuzat o declarație “privind instituirea anticonstituțională, de către guvernarea comunistă, a propriei ideologii la nivel de politică oficială a R. Moldova”, în cuprinsul căreia își exprimă **dezacordul față de introducerea cursului de istorie integrată**, sub pretextul consolidării statalității moldovenești. Partidul constată cu regret faptul că rezistența justificată și legală împotriva politicii promovate abuziv, tendința populației majoritare de a se autoidentifica etnic și lingvistic, este catalogată de către conducerea țării drept tendință subversivă direcționată împotriva statalității Republicii Moldova.

Conform Raportului Departamentului de Stat al SUA privind libertatea religiilor în lume⁴, în Republica Moldova **se respectă în general dreptul la libera confesiune**, dar mai există o serie de restricții față de anumite grupuri religioase. Raportul semnalează: disputele care persistă între mitropoliile Moldovei și cea a Basarabiei; problemele legate de înregistrarea Mormonilor; situația din regiunea transnistreană, unde sînt încălcate drepturile cetățenilor la libera confesiune și se aplică hărțuirea numeroaselor grupuri religioase. În document se mai afirmă că deși Republica Moldova nu este un stat religios, Mitropolia Moldovei (cu patriarhie moscovită) este favorizată de Guvern.

Cooperare cu societatea civilă

Guvernul Republicii Moldova a înaintat spre examinare Parlamentului un proiect de lege pentru modificarea și completarea Legii cu privire la asociațiile obștești, fără ca respectivul document **să fie supus unor dezbateri publice prealabile**. Unii experți consideră că normele propuse nu sînt suficient de bine pregătite, iar mai multe aspecte importante pentru activitatea sectorului asociativ, în special referitoare la colaborarea cu autoritățile, nu sînt suficient abordate.

Guvernul nu a supus unor dezbateri publice largi proiectul legii cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule și **nu a solicitat comunității asociațiilor obștești** să se expună asupra conținutului acestuia.

Agenția Suedeză pentru Cooperare și Dezvoltare Internațională **a lansat un program nou de consolidare a societății civile în Republica Moldova**, în valoare de trei milioane de dolari SUA. Programul ce se va desfășura în perioada 2006-2008 va fi administrat de Fundația Soros–Moldova și Fundația Eurasia–Moldova, în cadrul lui fiind acordate granturi organizațiilor neguvernamentale și organizațiilor independente mass-media, pentru activitate în domenii prioritare: susținerea campaniilor de advocacy, dezvoltarea rețelelor de ONG-uri și a capacităților acestora; reintegrarea socială a foștilor deținuți; susținerea mass-media electronică independentă; sporirea participării cetățenilor la buna guvernare; susținerea realizării reformelor conform prevederilor ce se conțin în SCERS și Planul de Acțiuni UE-RM; organizarea alegerilor libere și corecte; lupta împotriva corupției etc. Pentru o parte din activitățile preconizate va fi acordată cofinanțare din partea Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Ministerul Regal al Afacerilor Externe al Norvegiei.

Prevenirea torturii. Drepturile deținuților

La 29 septembrie s-a întrunit Colegiul procuraturii Republicii Moldova, care a examinat problematica asigurării respectării prevederilor legale în activitatea organelor de urmărire penală în vederea **prevenirii și combaterii fenomenului torturii**, respectării legislației privind drepturile fundamentale ale omului în cadrul aplicării măsurilor procesuale de constrîngere⁵. Colegiul a

⁴ Publicat pe <http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2006/71396.htm>

⁵ A se vedea www.procuratura.md.

apreciat **starea de lucruri în domeniul drept nesatisfăcătoare**. Conform datelor statistice, pe parcursul anului 2005 și primelor 8 luni ale anului 2006 organele procuraturii au pornit urmărirea penală pe fapte de comitere de către colaboratorii de poliție a torturii, a exceselor de putere însoțite de aplicarea actelor de violență și tortură în 118 cauze penale (în 2005) și 105 cauze penale (în 2006). În rezultatul examinării în justiție a cauzelor penale, instanțele de judecată au pronunțat anul trecut 41 sentințe de condamnare și 28 sentințe de condamnare în 2006, constatând că probele prezentate la judecarea cauzei au dovedit pe deplin vinovăția colaboratorilor de poliție în comiterea acțiunilor de torturare a persoanelor. Analiza cauzelor penale instrumentate de procurori în privința colaboratorilor de poliție a demonstrat că aceștia, în activitățile pe care le desfășoară, săvârșesc acțiuni care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor ce le sînt acordate prin lege, neîntemeiat fac uz de forță și aplică violența, torturează persoanele pentru următoarele motive: - dobîndirea prin metode ilegale a probelor; - urmărirea intereselor personale și materiale; - exteriorizarea sentimentului de superioritate față de victimele acțiunilor sale și neglijarea regulilor generale de conduită; - exercitarea abuzivă și fără cunoașterea legislației a obligațiilor de serviciu etc. Sînt constatate și cazuri, cînd în privința persoanelor suspecte sînt fabricate intenționat dosare administrative, pentru a orienta instanța de judecată să aplice ilegal în calitate de pedeapsă arestul administrativ, fapt care înlesnește posibilitatea aplicării metodelor ilegale și punerea lor sub presiune în scopul autoincriminării de comiterea infracțiunilor. Cauzele penale investigate de procurori pe faptul admiterii de către colaboratorii MAI a acțiunilor cu caracter de exces de putere sau tortură, **nu reflectă în totalitate starea de facto** care există în realitate, în special în cadrul și pe perioada aplicării măsurilor procesuale de constrîngere: reținerea și arestarea preventivă. În rezultatul exercitării atribuțiilor asupra respectării legilor de către organele de urmărire penală, procurorii au înaintat conducătorilor subdiviziunilor MAI în anul 2005 - 1594 sesizări și 877 sesizări în I semestru al anului 2006, însă acestea uneori sînt ignorate, examinate superficial cu adoptarea în cele mai frecvente cazuri, a deciziilor de sancționare „modestă”. Conform unor date statistice ale MAI, preluate de mass-media, în primele șase luni ale anului 2006, circa 1190 de polițiști s-au ales cu sancțiuni disciplinare, fiind intentate și dosare penale împotriva la peste 100 de colaboratori ai organelor de interne. Procuratura constată că **fenomenul torturii persistă și în sistemul penitenciar**, rezultatele analizei efectuate indicînd la faptul că se admit și unele cazuri de aplicare neîntemeiată a forței fizice față de condamnați de către colaboratorii instituțiilor penitenciare. Conform deciziei adoptate de Colegiul procuraturii RM, Procuratura Generală și procuraturile teritoriale urmează să intensifice controlul și activitățile în scopul redresării stării de lucruri în domeniul abordat.

Procuratura a difuzat cîteva comunicate de presă privind remiterea **în judecată a cauzelor penale de învinuire a colaboratorilor de poliție** ai comisariatelor de poliție a sectorului Buiucani din mun. Chișinău, ai raioanelor Hîncești și Leova, învinuiți de exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu. Polițiștii din Hîncești sînt învinuiți de maltratarea violentă a unor persoane, situație ce a generat condamnarea Republicii Moldova prin Hotărîrea CEDO din 4 aprilie 2006.

În comunicatele difuzate presei, Ministerul Afacerilor Interne declară că **blamează cu vehemență orice caz de tortură sau de violență și își asumă responsabilitatea pentru fiecare incident** în care sînt implicați angajații săi, precum și asupra cazurilor de nerespectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. MAI întreprinde o serie de acțiuni pentru redresarea situației în domeniu: a fost elaborat și aprobat un Cod de etică profesională a polițistului; se întreprind măsuri în vederea implementării în cadrul organelor afacerilor interne a unor programe de pregătire specială în domeniul drepturilor omului; se iau măsuri pentru întărirea disciplinei, legalității și respectării normelor de drept de către angajații MAI.

Ministerul Justiției declară că situația referitoare la condițiile de detenție în penitenciarele din Republica Moldova **s-a îmbunătățit esențial** în ultimul timp (au fost efectuate reparații curente și capitale în majoritatea blocurilor de detenție, a fost întărit sistemul de securitate, s-au majorat alocațiile pentru hrană și acordarea serviciilor de asistență medicală), deși acestea încă nu corespund standardelor europene⁶. În cadrul unei ședințe de lucru convocate de Prim-ministru, a fost subliniată necesitatea urgentării implementării Concepției reformării sistemului penitenciar,

⁶ După www.newsmoldova.md, www.gov.md.

creării condițiilor normale de detenție a persoanelor condamnate și s-a solicitat Ministerului Justiției să înainteze propuneri privind modificarea legislației pentru înlocuirea pedepsei pentru infracțiuni ușoare cu amenzi sau muncă în folosul comunității. Primul-ministru cerut evacuarea izolatorului de urmărire penală nr.13 din municipiul Chișinău, pe motiv că amplasarea acestuia nu corespunde cerințelor securității și normelor de întreținere a deținuților.

Deținuții din Moldova își asigură singuri circa 30% din necesarul alimentației, prin contribuții la prelucrarea a 411 hectare de terenuri agricole aferente penitenciarelor⁷. Deoarece deținuții salariați nu achită defalcări la fondul social, 26% din salariul acestora sînt transferate într-un fond special, utilizat pentru întreținerea terenurilor agricole. Lucrările agricole sînt practicate cu preponderență la penitenciarele din Brănești, Goieni și Rusca, iar salariul mediu al unui deținut care lucrează este de circa 600 lei.

Îndeplinirea recomandărilor Consiliului Europei

Pe parcursul lunii septembrie a luat amploare **conflictul generat de introducerea cursului de „istorie integrată”** în instituțiile de învățămînt preuniversitar. Asociația Istoricilor din Moldova, opoziția parlamentară și partide extraparlamentare, profesori, părinți și elevi au criticat decizia autorităților și au cerut retragerea lucrărilor respective, care au calitate dubioasă, au fost elaborate fără transparența necesară și nu corespund tratării moderne a unor evenimente și perioade istorice controversate. Autoritățile susțin că manualele corespund criteriilor educaționale cerute și sînt conforme standardelor europene în domeniu, fiind expertizate de instituții ale Consiliului Europei. În cadrul ședinței convocate de Președintele Republicii Moldova la 29 septembrie s-a recunoscut prezenta unor lacune în manualele elaborate și s-a expus opinia despre necesitatea predării și studierii istoriei pe baza mai multor surse, dar s-a declarat că manuale contestate urmează a fi utilizate și în continuare, abia la ediția a doua urmînd să se implice mai serios instituțiile academice⁸.

Executarea deciziilor CEDO

Procuratura a intentat cauze penale unor colaboratori de poliție care au maltratat 3 persoane, aplicînd acte de violență și tortură. Activitatea procurorilor a fost impulsionată de adoptarea de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, la 4 aprilie 2006, a unei **hotărîri de condamnare a Republicii Moldova**⁹. Pentru acțiunile de care sînt acuzați polițiștii Codul penal prevede sancțiunea privațiunii de libertate pe un termen de la 5 la 12 ani.

Vladimir Șarban afirmă că executarea deciziei CEDO în cauza sa **nu a fost asigurată întocmai**¹⁰: - răspunsuri la demersurile adresate Parlamentului și Procuraturii Generale nu au fost prezentate; - hotărîrea CEDO nu a fost publicată în Monitorul Oficial; - dosarul în care este inculpat continuă să fie examinat, în pofida lipsei de probe adecvate etc.

Pe parcursul lunii septembrie Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei **a continuat examinarea măsurilor de executare a Hotărîrii CEDO** în cazul "Ilașcu și alții vs Republica Moldova și Federația Rusă". Autoritățile Republicii Moldova informează organismele comunitare despre demersurile făcute în diverse instituții internaționale, în timp ce autoritățile Federației Ruse evită să se implice în soluționarea problemei, chiar dacă dețin președinția în cadrul Comitetului de Miniștri al CE.

Reprezentanții asociațiilor obștești afirmă că principalele cauze de condamnare a Republicii Moldova de către Curtea Europeană pentru drepturile omului este **neexecutarea deciziilor judecătorești**¹¹. Deși legislația permite tragerea la răspundere materială, disciplinară și chiar

⁷ Conform comunicatului Agenției BASA-press.

⁸ Conform comunicatului Agenției Moldpres.

⁹ Cauza „Corsacov v. Moldova”, disponibilă pe <http://www.justice.md/rom/cedo.htm>.

¹⁰ Interviu acordat de V.Șarban Agenției Info-Prim Neo.

¹¹ Interviu acordat Agenției BASA-press de către Vitalie Nagacevschi, Președintele Asociației „Jurisții pentru Drepturile Omului”, reprezentant al CEDO a mai multor cetățeni din Moldova.

penală a funcționarilor responsabili de neexecutarea hotărârilor judecătorești intrate în vigoare, asemenea practici sînt foarte rar întîlnite. Lipsa independenței reale a puterii judecătorești generează efecte nocive, cetățenii nu au încredere în instanțele locale și apelează la justiția internațională. Reprezentanții Comisiei parlamentare pentru drepturile omului consideră că principala cauză a încălcării drepturilor omului în Republica Moldova este **lipsa condițiilor necesare și eficiente pentru buna funcționare a instituțiilor democratice**, corupția din sistemul judecătoresc, al procuraturii și internelor¹².

Egalitatea șanselor

La 8 septembrie este publicată Hotărîrea Guvernului cu privire la **aprobarea Planului național „Promovarea egalității genurilor umane în societate pentru perioada 2006-2009”**, care cuprinde cîteva secțiuni, completate cu activități specifice:

- stabilirea cadrului legislativ și dezvoltarea mecanismului instituțional în domeniul egalității genurilor;
- oferirea de șanse egale ambelor genuri pe piața muncii;
- formarea conștiinței de gen a populației;
- prevenirea și eliminarea violenței pe bază de gen;
- ocrotirea sănătății femeilor și bărbaților;
- ridicarea statutului femeilor în cadrul organelor de forță;
- fortificarea familiei etc.

Asociația obștească "Refugiul "Casa Mărioarei" a deschis **o linie telefonică la care pot apela** femeile care se găsesc într-o situație de criză și suferă de violență în familie. Acțiunea este sprijinită financiar de Misiunea OSCE în Moldova, iar solicitantele vor putea obține gratis asistență psihologică de urgență, consultații ale specialiștilor (jurist, narcolog, psihoterapeut), informații privind contactarea serviciilor de reabilitare psihosocială. Conform reprezentanților Asociației, pe parcursul a peste 2 ani de activitate, Centrul, cu capacitatea de 24 de locuri, a fost contactat de 2970 de persoane, de adăpost temporar gratuit au beneficiat 437 femei și copii.

Asigurarea drepturilor la asociere

La 8 septembrie este publicată **Legea nr. 245-XVI din 21.07.2006** privind organizarea și funcționarea Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, a comisiilor pentru consultări și negocieri colective la nivel de ramură și la nivel teritorial.

În perioada 25-28 septembrie la Chișinău s-a desfășurat **Conferința internațională a Tinerilor Lideri Politici**, organizată de Consiliul American al Tinerilor Lideri Politici, Institutul Internațional Republican (IRI) și Institutul Național Democratic, cu sprijinul USAID. La deschidere a participat Președintele RM, care a vorbit despre rolul tinerilor în viața publică și politică.

Partidul Alianța „Moldova Noastră” și Partidul Social Liberal au semnat la 25 septembrie **acorduri de colaborare** cu Partidul Național Liberal din România.

Liderii Partidului Social Democrat din Moldova **susțin că sînt persecutați și intimidati** cu scopul de discreditare și anihilare a forței politice pe care o reprezintă¹³. Intentarea de către Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției a unei cauze penale în care figurează conducătorii PSDM și arestarea vicepreședintelui partidului, Eduard Mușuc, este calificată drept comandă politică în ajunul congresului partidului. Reprezentanții CCCEC neagă conotația politică a dosarului, afirmînd că probele confirmă săvîrșirea de către Eduard și Ion Mușuc a unei infracțiuni, pasibile de pedeapsă penală¹⁴.

¹² Interviu acordat Agenției BASA-press de către Ștefan Secăreanu, președintele Comisiei parlamentare pentru drepturile omului.

¹³ După comunicatul Agenției BASA-press.

¹⁴ A se vedea www.cccec.md.

Gheorghe Sima, ex-ministru al educației, președinte al partidului Uniunea Muncii "Patria-Rodina", **este acuzat ca ar fi prejudiciat statul** cu peste 38 mii lei, privatizînd o încăpere cu acte falsificate. Sima neagă acuzațiile Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, calificîndu-le drept comandă politică împotriva sa și a formațiunii pe care o reprezintă.

Drepturile angajaților

Conform datelor Inspecției Muncii, pe parcursul anului 2005 în **Moldova au decedat ca urmare a accidentelor de muncă 47 de persoane**, iar 96 de angajați au fost traumatizați grav. Numărul total de persoane ce au avut de suferit de pe urma accidentelor de muncă înregistrate este de 652 persoane, iar prejudiciile materiale din urma acestor accidente se estimează la peste 3 milioane de lei.

Întru executarea Legii cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar, pe parcursul lunii septembrie **Guvernul a adoptat cîteva hotărîri referitoare la salarizarea angajaților**:

- Hotărîrea nr.1054 din 12.09.2006 privind salarizarea militarilor Serviciului de Informații și Securitate;
- Hotărîrea nr. 1108 din 25.09.2006 privind salarizarea personalului unor instituții finanțate de la buget;
- Hotărîrea nr.1062 din 15.09.2006 privind salarizarea personalului bazei auto a Parlamentului și al unor întreprinderi de stat subordonate Guvernului.

Libertatea mass-media și accesul la informație

Întru executarea prevederilor Codului Audiovizualului, intrat în vigoare la 18 august 2006 (Legea nr.260-XVI din 27.07.2006), Comisia parlamentară pentru cultură, știință, învățămînt, tineret, sport și mijloace de informare în masă **a anunțat concursul pentru selectarea membrilor noii componente a Consiliului Coordonator al Audiovizualului**.

În cadrul emisiunii televizate „În profunzime”, difuzată de postul „PRO-TV Chișinău”, Vladimir Philipov, Reprezentantul Secretarului General al Consiliului Europei, a declarat că **„deși numărul problemelor cu care se confruntă mass-media din Republica Moldova s-a redus în ultimii trei ani, totuși presa independentă continuă să întâmpine dificultăți”**. Referindu-se la noul Cod al Audiovizualului, reprezentantul Secretarului General al CoE a spus că documentul va îmbunătăți mult situația din domeniul audiovizualului din Moldova dacă va fi aplicat astfel ca să confere Companiei „Teleradio-Moldova” statutul unei adevărate instituții publice. Despre accesul la informație Philipov a conchis că „atunci cînd autoritățile refuză să furnizeze informații, rămîne loc pentru interpretări și speculații”.

Asociația Presei Independente a lansat un proiect avînd menirea să extindă **cooperarea transfrontalieră a jurnaliștilor din Republica Moldova și România**¹⁵. În cadrul proiectului, realizat cu sprijinul Departamentului pentru Relații cu Românii de Pretutindeni al Ministerului Afacerilor Externe din România, va fi organizat un stagiou profesional pentru jurnaliștii din mass-media naționale și locale din Republica Moldova la redacțiile ziarelor, agențiilor de presă, posturilor de radio și TV naționale și regionale din România, iar ulterior, cîțiva ziariști din România vor efectua o vizită de documentare în Moldova. În cadrul proiectului este editat și ziarul on-line www.md-ro.org.

La 7 septembrie angajații Ministerului Afacerilor Interne **l-au reținut pe Ghenadie Braghiș**, director de vînzări al postului „PRO TV Chișinău” (SRL "Mediapro"), sub acuzarea de luare de mită¹⁶. Ulterior, instanța de judecată a emis mandat de arest pe numele lui Braghiș pentru o perioadă de 10 zile. PRO TV Chișinău a calificat acțiunile MAI drept abuz și intimidare a mass-media independente. După cîteva zile de detenție, Braghiș a fost eliberat din arest, inițiativa

¹⁵ După www.api.md.

¹⁶ Pe pagina web a MAI www.mai.md au fost plasate inițial cîteva comunicate referitoare la reținerea lui G.Braghiș și secvențe fotografice, ulterior însă acestea au dispărut subit, fără comentarii.

modificării măsurii represive aplicate fiind a Procuraturii generale. Misiunea OSCE în Moldova, câteva organizații media¹⁷, partide politice¹⁸ au difuzat declarații prin care și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu cazul „Ghenadie Braghiș”. La 17 septembrie, procuratura a decis scoaterea de sub urmărire penală a lui Ghenadie Braghiș, din cauza lipsei de probe suficiente. La 5 octombrie, Procuratura Generală l-a pus din nou sub învinuire pe directorul de vânzări al "Mediapro" SRL, în baza propunerii și a materialelor prezentate de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne¹⁹.

II. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Reforma administrativă / Eficiența administrativă

Guvernul a aprobat câteva hotărâri referitoare la **funcționarea Ministerului Administrației Publice Locale** (MAPL):

- Hotărârea nr.1059 din 14.09.2006 cu privire la reorganizarea oficiilor teritoriale ale Aparatului Guvernului (reorganizarea oficiilor teritoriale ale Aparatului Guvernului, prin transformare, în direcții teritoriale control administrativ ale MAPL);
- Hotărârea nr.1060 din 14.09.2006 cu privire la direcțiile teritoriale control administrative ale MAPL (este aprobat Regulamentul de organizare și funcționare a direcțiilor teritoriale, structura și efectivul-limită al acestora, în număr de 61 unități).

La 6 septembrie 2006 Guvernul a hotărât crearea unui grup de lucru ce va elabora **propuneri pentru implementarea sarcinilor trasate de Președintele țării** în cadrul ședinței plenare a Parlamentului din 29 iulie 2006.

Prin Hotărârea Guvernului nr.1018 din 05.09.2006 este decisă **crearea Oficiului de suport administrativ pentru asistență la implementarea Strategiei de reformă a administrației publice centrale** în Republica Moldova. Oficiul va activa pe lângă Aparatul Guvernului, în calitate de organizație noncomercială, cu statut de instituție publică, având drept scop acordarea de asistență Guvernului prin intermediul Unității de coordonare a reformei administrației publice (Grupul de experți din cadrul Aparatului Guvernului) în supravegherea, coordonarea și monitorizarea utilizării mijloacelor financiare ale Fondului fiduciar destinat implementării Strategiei de reformă a administrației publice centrale în Republica Moldova.

La 7 septembrie, în cadrul unei ședințe a Comisiei guvernamentale pentru reforma administrației publice centrale din Moldova **a fost evaluat stadiul implementării reformei și trasate sarcinile pe următoarea perioadă**. Printre acțiunile realizate au fost remarcate:

- crearea Agenției Naționale a Medicamentului în subordinea Ministerului Sănătății și Protecției Sociale;
- crearea Ministerului Administrației Publice Locale;
- lichidarea Biroului Național Migrațiune;
- demararea reorganizării Serviciului Pază de Stat al MAI;
- crearea Agenției Sportului;
- propunerea unui nou mecanism de consultare a proiectelor de documente, numit "consultanța pe viu" etc.

Unitatea de coordonare a reformei administrației publice (Grupul de experți din Aparatul Guvernului) împreună cu compania internațională DAI Europe, care efectuează nemijlocit analiza

¹⁷ Declarația este semnată de Centrul Independent de Jurnalism, Centrul "Acces-Info", Comitetul pentru Libertatea Presei, Asociația Presei Electronice, Agenția Media Impact, Centrul de Investigații Jurnalistice, Uniunea Jurnaliștilor din Moldova, Asociația Presei Independente, OWH TV Studio, Transparency International – Moldova se vedea www.ijc.md Centrul Independent de Jurnalism, Centrul "Acces-Info", Comitetul pentru Libertatea Presei, Asociația Presei Electronice, Agenția Media Impact, Centrul de Investigații Jurnalistice, Uniunea Jurnaliștilor din Moldova, Asociația Presei Independente, OWH TV Studio, Transparency International – Moldova (disponibilă pe www.ijc.md).

¹⁸ Declarația Partidului Popular Republican, <http://www.ppr.md>.

¹⁹ Comunicatul Agenției Moldpres.

funcțională, au desfășurat pe data de 4-5 septembrie curent prima rundă de consultări cu autoritățile publice a constatărilor făcute²⁰. O concluzie generală a experților analizei funcționale, specifică tuturor domeniilor este că **majoritatea autorităților publice cumulează funcții incompatibile**: funcția de elaborare și coordonare a politicilor cu funcția de implementare a politicii sau de prestare a serviciilor.

a) Pentru sectorul *Administrare și finanțe publice* au fost identificate deficiențe vizînd:

- dublări de funcții în exercitarea controlului de către Serviciul Control Financiar și Revizie și Centrul de Combatere a Crimelor Economice și Corupției (CCCEC); în elaborarea politicilor fiscale - de Ministerul Finanțelor și Inspectoratul Fiscal Principal de Stat; în efectuarea controlului fiscal al agenților economici sînt responsabili atît Serviciul Fiscal de Stat, cît și CCCEC;

- actuala structură a Aparatului Guvernului nu corespunde practicilor întîlnite în statele europene, lipsesc unele entități necesare care ar fi responsabile de elaborarea și implementarea politicilor în domeniul serviciului public și al funcționarilor publici²¹.

b) în cadrul sectorului *Agricultură și mediu* au fost identificate conflicte de interese între funcțiile exercitate de instituții din subordinea ministerelor și a altor autorități administrative centrale (Inspectoratul de Stat pentru Produse Cerealiere și de Panificație elaborează acte normative, verifică calitatea cerealelor, produselor derivate și efectuează control tehnic de recepționare, păstrare și restituire a produselor cerealiere; Inspectoratul de Stat Republican pentru Protecția Plantelor și Centrul Republican de Diagnostică Veterinară exercită concomitent funcții de reglementare, de prestare a serviciilor și certificare);

c) în sectorul *Social, sănătate, educație, cultură* este constatată:

- prezența insuficientă a funcției de elaborare a politicilor în Ministerul Educației și Tineretului, în Ministerul Sănătății și Protecției Sociale;

- Agenția Medicamentului, Centrul de Medicină Legală, Centrul de Medicină Preventivă cumulează funcții incompatibile de elaborare a politicilor, coordonarea implementării politicilor, reglementare și prestarea serviciilor²². În cadrul instituțiilor analizate sînt dezvoltate insuficient funcțiile de supraveghere a calității prestării serviciilor medicale, de supraveghere a prestării serviciilor sociale și de supraveghere a calității prestării serviciilor educaționale.

Potrivit unui raport al Băncii Mondiale (BM), Republica Moldova **și-a îmbunătățit ușor eficiența guvernamentală** în 2005 comparativ cu 2004, dar se află totuși sub nivelul înregistrat în 2002-2003 și este în urma țărilor din regiune. Raportul este un sondaj realizat de analiști ai BM și nu reprezintă poziția oficială a băncii, fiind bazat pe analiza a cîțiva factori: capacitatea cetățenilor de a participa la alegerea guvernului și libertatea de expresie, stabilitatea politică și absența violenței, eficiența Guvernului, calitatea legislativă, aplicarea legilor și controlul corupției.

Executivul a aprobat **concepția sistemului de control și audit intern în sectorul public**. Crearea și funcționarea mecanismului respectiv se înscrie în prioritățile Planului de Acțiuni UE-RM, el urmînd să substituie actualul sistem de control financiar și revizie în sectorul public. Auditul intern va oferi sfaturi și consultări pentru o mai bună gestionare a fondurilor publice, perfecționarea activităților instituției publice. De asemenea, Guvernul a examinat și aprobat un plan de implementare a **Strategiei de reformă a cadrului de reglementare de stat a activității de întreprinzător** (așa-numita „Ghilotina II”) și **Planul Strategic de dezvoltare a Serviciului Fiscal de Stat pentru anii 2006-2010** (aducerea legislației fiscale în concordanță cu standardele europene, simplificarea impozitării, reducerea numărului de angajați, crearea „cazierului fiscal” etc.)²³.

²⁰ Funcțiile sînt analizate din diferite puncte de vedere: dacă acestea contribuie la realizarea obiectivelor strategice ale Guvernului de creștere economică, eradicare a sărăciei, combatere a corupției; dacă funcția respectivă este îndeplinită eficient și suficient de instituția supusă analizei funcționale; dacă funcția respectivă nu se suprapune cu alte funcții similare din alte organe (*Noutățile reformei APC, septembrie 2006*)

²¹ Anterior, Președintele RM a declarat că “experiența celor 5 ani de guvernare a demonstrat că institutul consilierului Președintelui este formă optimă de organizare a activității Aparatului șefului statului”, solicitînd și reorganizarea Aparatului Guvernului după respectivul model. Restructurările s-au efectuat în Aparatul Guvernului cu scopul de a contribui la “perfecționarea actului de dirijare a țării, trecerea la noi principii și metode de guvernare constituind o necesitate și un imperativ al timpului” (*comunicatul serviciului de presă al Președinției, 04.04.2006*). Experți în domeniul administrației publice considerau că organizarea Aparatului Guvernului după modelul aparatului prezidențial nu constituie o măsură eficientă, conduce la politizarea funcțiilor ș.a.

²² Ideea creării Agenției Medicamentului și acordării de atribuții largi pentru funcționarea acesteia a fost sprijinită de Președintele RM, care a apreciat pozitiv crearea structurii respective și activitatea ei în prima perioadă.

²³ Proiectul și materialele adiționale au fost plasate pe www.fisc.md.

Prin Hotărârea Guvernului nr.1093 din 22.09.2006 au fost dispuse o serie de măsuri **privind inventarierea și înregistrarea de stat a terenurilor destinate agriculturii, proprietate a statului**. Decizia este adoptată în scopul asigurării evidenței stricte a terenurilor cu destinație agricolă, proprietate a statului și în scopul realizării ei urmează a fi efectuate lucrări de identificare, inventariere cantitativă și calitativă, elaborarea planurilor cadastrale ale terenurilor destinate agriculturii, proprietate a statului.

Proiectele noi de legi privind administrația publică locală, descentralizarea administrativă și finanțele publice locale, aprobate în prima lectură de Parlament în iulie 2006 **sînt discutate de către reprezentanții autorităților locale, în cadrul unor seminare zonale**, organizate de Ministerul Administrației Publice Locale. Potrivit ministrului Vitalie Vrabie, MAPL nu a reușit să elaboreze amendamente pentru examinare în lectura finală și a propus implicarea autorităților locale de toate nivelurile în acest proces.

Pe 8 septembrie la Chișinău **a fost constituită Asociația regiunilor de frontieră "Prut"**, fondatori ai căreia au devenit președinții a 11 raioane limitrofe cu România: Ungheni, Nisporeni, Leova, Rîșcani, Fălești, Glodeni, Edineț, Briceni, Cahul și Cantemir. Obiectivele Asociației sînt susținerea cooperării transfrontaliere dintre comunitățile teritoriale, autoritățile publice, instituțiile, agenții economici, societatea civilă din aria Asociației și subiecți omologi din țările învecinate. Asociația este fondată în cadrul proiectului TACIS "Crearea Asociației regiunilor de frontieră din Republica Moldova și crearea unei Rețele de actori publici și privați implicați în inițiative social-economice regionale și transfrontaliere", finanțat de Comisia Europeană²⁴.

Experți internaționali apreciază înalt **performanțele realizate de Curtea de Conturi a Moldovei în procesul de implementare a Planului strategic** de dezvoltare pentru perioada 2006-2010. Organul suprem de control financiar al Moldovei va fi susținut de Oficiul Național de Audit din Suedia (ONAS), în scopul obținerii asistenței pentru implementarea Planului strategic. În 2007 urmează a fi semnat un memorandum de Înțelegere între Curtea de Conturi și Oficiul Național de Audit din Marea Britanie, care prevede elaborarea strategiei privind tehnologiile informaționale și resursele umane.

Conform datelor Camerei de licențiere, **în primele 8 luni ale anului 2006 la bugetul de stat s-au acumulat circa 20 milioane lei din taxele achitate de către titularii de licențe**, ceea ce este de 2 ori mai mult decît suma preconizată în buget pentru întreg anul. Indicii pozitivi au fost influențați, în mare parte, de implementarea principiului "ghișeul unic", în conformitate cu Planul de acțiuni pentru perfecționarea cadrului normativ de reglementare a activităților supuse licențierii și optimizarea procesului de licențiere (HG Nr.194 din 21.02.2006).

Urmare a impozitelor și sancțiunilor aplicate de inspectoratele fiscale teritoriale în urma controalelor efectuate în primele 8 luni ale anului 2006, **bugetul de stat a fost suplimentat cu peste 57 milioane de lei**. Potrivit datelor Inspectoratului Fiscal Principal de Stat, în urma a 31 mii controale efectuate au fost depistate peste 22 mii încălcări fiscale, în rezultatul cărora au fost calculate suplimentar impozite și aplicate sancțiuni. Prin executarea silită a obligațiilor fiscale serviciul fiscal a virat în buget circa 170 milioane de lei²⁵.

Conform datelor despre prezentarea declarațiilor cu privire la impozitul pe venit de către persoanele fizice²⁶, în anul 2005 **numărul de persoane care au depus declarații de venituri a constituit 73203, diminuîndu-se cu circa 6800 de declarații**, comparativ cu anul 2004. Diminuarea se atestă în temei la declarațiile depuse de persoanele care au venituri anuale de pînă la 100 mii lei.

Potrivit unui raport al Agenției Naționale pentru Reglementare în Telecomunicații și Informatică (ANRTI), în primul semestru al anului curent, **numărul conexiunilor la Internet a sporit cu 54,4**

²⁴ După Moldpres.

²⁵ După www.fisc.md.

²⁶ Conform Comunicatului Inspectoratului Fiscal Principal de Stat, Nr. 17-2-13/1-810 din 21.09. 2006.

la sută față de perioada similară a anului 2005 și a atins cota de 344,6 mii. Rata de utilizare a conexiunilor la Internet, raportată la 100 de locuitori, s-a majorat de la 6,59 la sută în 2005, la 10,15 la sută, în 2006. ANRTI consideră că schimbările calitative au fost generate de intensificarea concurenței între furnizorii de servicii și de oferte mai convenabile și mai atractive pentru utilizatorii finali. La 1 septembrie 2005, la ANRTI erau înregistrate 680 companii autorizate să ofere servicii în domeniul tehnologiilor informaționale, inclusiv 197 agenți specializați în prestarea transportului de date prin rețele terestre și VSAT, dintre care 25 sunt furnizori activi ai serviciilor de acces la Internet.

Întreprinderea de Stat "Centrul de Telecomunicații Speciale" a inaugurat un **Centru electronic de certificare a semnăturilor digitale ale funcționarilor publici**. Noua instituție este prima structură de acest gen din Republica Moldova și dispune de echipament sofisticat, bazat pe tehnologii informaționale moderne.

Prin Hotărârea Guvernului nr.1032 din 06.09.2006 este aprobată **Concepția sistemului informațional automatizat "Registrul resurselor și sistemelor informaționale de stat"** - o totalitate sistematizată de date despre resursele informaționale de stat, sistemele informaționale de importanță statală, WEB site-urile autorităților administrației publice și domen-ele înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova, precum și despre posesorii, deținătorii și elaboratorii lor.

Politizarea administrației publice

Guvernul a solicitat autorităților locale din municipiul Chișinău **să revadă costul abonamentelor de călătorie în transportul public urban**, considerând că majorările operate în luna august sînt neîntemeiate. Printr-o dispoziție dată de Primul-ministru, de la conducerea întreprinderii „Termocom” a fost cerută **asigurarea livrării agentului termic în perioada de iarnă pentru toți consumatorii**, chiar dacă acești nu achită facturile de plată.

Modificările rutelor de microbus operate de primăria mun.Chișinău **au provocat nemulțumirea pasagerilor și a conducătorilor auto**, provocînd și dezorganizarea circulației pe anumite trasee.

Cîteva zeci de farmacii din mun.Chișinău **au declarat grevă pasivă**, protestînd împotriva implementării Hotărîrii Guvernului cu privire la implementarea sistemului automatizat "Nomenclatorul de stat al medicamentului"²⁷. Reprezentanții autorităților continuă să afirme că implementarea deciziei guvernamentale va contribui la reducerea comercializării medicamentelor contrafăcute și la asigurarea evidenței vânzărilor reale ale agenților economici ce practică respectivele activități.

În cadrul unei ședințe de lucru din 12 septembrie, Primul-ministru a cerut Primăriei mun.Chișinău **să ia în gestiune unele obiecte de menire socială** amplasate pe strada Pan Halippa din capitală, iar blocurile de locuit, clădirile și căminele studențești amplasate pe această stradă urmează a fi renovate cît mai curînd, iar cele care „știrbesc din imaginea străzii” trebuie să fie demolate.

Prin Hotărîrea Guvernului nr.1024 din 6 septembrie 2006, Ministerul Finanțelor este obligat să aloce, din contul veniturilor generale ale bugetului de stat, Primăriei municipiului Chișinău mijloace financiare în sumă de 19,4 milioane lei pentru construcția liniei de troleibuze Centru-Petricani, cu stabilirea sursei de acoperire a acestora **la o eventuală rectificare a bugetului de stat pe anul 2006**.

Interferența intereselor administrative și economice

Potrivit unui raport al Băncii Mondiale și Corporației Financiare Internațională, Republica Moldova este apreciată drept o țară **cu un cost mediu al reglementării afacerilor**, fiind poziționată pe locul 88 din 175, în clasamentul statelor care oferă cele mai favorabile condiții pentru dezvoltarea

²⁷ Conform comunicatului Agenției BASA-press.

afacerilor²⁸. Cea mai bună poziționare (locul 47 și respectiv 55) Moldova o are la înregistrarea proprietății și îndeplinirea contractelor, iar cea mai negativă (128) în ceea ce privește angajarea personalului. Perspectivele pentru anul 2007 sînt estimate spre negativ, din cauza șocurilor externe care vor afecta și afacerile.

Ministerul Economiei și Comerțului a elaborat un proiect de lege **privind administrarea și deetatizarea proprietății publice**, care conține elemente noi: transmiterea întreprinderilor sau obiectelor separate în administrare fiduciară, locațiune; privatizarea tradițională prin metoda vânzării (transmiterii) în proprietate privată deplină sau condiționată a obiectelor patrimoniale; vânzarea pachetelor de acțiuni, proprietate publică, prin Bursa de Valori a Moldovei; vânzarea activelor neutilizate ale întreprinderilor publice.

Din cauza că **Guvernul a limitat numărul de locuri la anumite specialități** din învățămîntul superior, unele instituții de învățămînt universitar au majorat taxele de studii (cu circa 1 mie de lei), iar potențialii abiturienți pentru instituțiile de stat au preferat instituții private de învățămînt, care le-au oferit locuri la specialitățile mai solicitate (drept și economie)²⁹.

Reprezentanții Asociației Micului Business susțin că modificările operate în Legea cu privire la patenta de întreprinzător **vor avea un impact negativ asupra mediului de afaceri și vor provoca creșterea șomajului**³⁰. Conform opiniei expuse de conducătorul Asociației, interzicerea, începînd cu anii 2007-2008, a comercializării unor tipuri de mărfuri și produse pe bază de patentă, ar consolida o tendință de monopolizare a domeniilor de afaceri, ceea ce poate avea un impact economic negativ asupra populației și a mediului de afaceri.

Stabilitatea politicii de guvernare

În trimestrul II al anului curent populația economic activă în Republica Moldova constituia circa 1 milion 410 mii de persoane, fiind **în scădere cu 3 la sută** față de trimestrul respectiv al anului 2005³¹. Conform Biroului Internațional al Muncii, numărul șomerilor înregistrați în Moldova a fost de peste 90 de mii. La finele trimestrului II al anului 2006, datoria externă brută a Republicii Moldova a însumat 2 miliarde 141 milioane dolari SUA, **majorîndu-se cu 7,1 la sută** față de 31 martie 2006³².

Fondul Monetar Internațional **a redus de la 6% la 3% prognoza privind creșterea economică** în Republica Moldova în 2006³³. A fost revizuită în sens negativ rata inflației, pînă la 10,5%, față de 9,4% anterior, precum și balanța contului curent - de la 5,4% la 10,5% în raport cu PIB.

În ianuarie-august 2006 întreprinderile industriale de toate formele de proprietate din republică au fabricat producție în valoare de peste 12 mld 986 mln lei, **cu 5,7 la sută mai puțin decît în aceeași perioadă a anului trecut**³⁴. Diminuarea volumului producției industriale a fost cauzată de reducerea volumului producției vinicole cu 48 la sută, a băuturilor alcoolice distilate - cu 28 la sută, produselor de tutun - cu 12, a articolelor din sticlă - cu 7, mașinilor și echipamentelor - cu 6 la sută etc. Creșteri ale volumului producției industriale au fost înregistrate la producerea aparatului și instrumentelor medicale, de precizie și optice, covoarelor, produselor finite din metal, lacurilor și vopselelor, încălțămîntei ș.a.

Conform declarației ministrului Economiei și Comerțului, aplicarea sistemului comercial preferențial GSP Plus al Uniunii Europene în comerțul cu Republica Moldova **nu a avut efectul scontat**. În

²⁸ Publicația „Doing Business 2007.How to reform”, www.doingbusiness.org.

²⁹ După www.timpul.md.

³⁰ Conform comunicatului Agenției BASA-press

³¹ Conform datelor Biroului Național de Statistică, www.statistica.md.

³² Conform raportului Băncii Naționale a Moldovei, www.bnm.md.

³³ Raportul FMI cu privire la perspectivele dezvoltării economiei mondiale (World Economic Outlook)

³⁴ Conform datelor Biroului Național de Statistică, www.statistica.md.

opinia MEC, societățile comerciale nu au fost gata să beneficieze de avantajele sistemului, în lipsa unor avantaje calitative a mărfurilor, din cauza imperfecțiunii sistemului de certificare și metrologie.

Compania americană Intercomsoft Ltd a acționat Guvernul RM în Arbitrajul Internațional de la Geneva, cerînd **recuperarea prejudiciilor în sumă de 41 mln dolari SUA**. Compania Trimol Group Inc, proprietara companiei reclamante, a declarat că Moldova a primit în ultimii zece ani utilaj, tehnologii și servis pentru confecționarea pașapoartelor naționale moldovenești, a certificatelor de conducător auto, alte acte de identificare de stat, însă recent, fără explicarea cauzelor, partea moldovenească a încetat să-și execute obligațiile financiare contractuale. La 28 septembrie, Primul-ministru Vasile Tarlev a declarat ziariștilor că este informat despre cazul respectiv și că a cerut Ambasadei RM în SUA să se întâlnească cu reclamantii pentru a elabora o soluție acceptabilă, invocînd însă și faptul că problemele au apărut în legătură cu executarea unui contract „încheiat de conducerea anterioară a Republicii Moldova”³⁵.

În scopul creării **condițiilor egale de acces al tuturor producătorilor agricoli la programele de susținere în agricultură**, Guvernul a aprobat o hotărîre cu privire la perfecționarea mecanismului de acordare a subvențiilor în agricultură³⁶. Documentul stabilește că subvențiile vor fi acordate producătorilor agricoli, indiferent de tipul de proprietate, forma organizatorico-juridică sau mărimea gospodăriei, în baza unor criterii de eligibilitate obiective și transparente, revizuite pentru specificarea procedurilor utilizate în cazurile în care mijloacele disponibile nu vor putea satisface toate cererile³⁷.

Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției

Joachim Schreider, președintele Asociației Investitorilor Străini, a declarat, în cadrul unei întrevederi cu Primul-ministru Vasile Tarlev, că **Asociația este mulțumită de mediul de afaceri din Moldova**³⁸. Schreider a remarcat că includerea reprezentanților Asociației în grupurile de lucru oficiale de elaborare a unor acte legislative, participarea la elaborarea Strategiei de promovare a exporturilor și atragere a investițiilor de asemenea sînt înalt apreciate de oameni de afaceri din străinătate. În același timp, Asociația pledează pentru urgentarea soluționării problemei circulației trenurilor de marfă (tronsoanele Berezino-Basarabeasca, punctele de trecere Moghiliov-Podolisk și Socoreni), investitorii străini exprimîndu-și interesul pentru crearea unui concern de companii străine care va participa la implementarea proiectelor investiționale în domeniul dezvoltării infrastructurii.

În cadrul seminarului „**Participarea publicului în procesul decizional**”, organizat de Guvern în comun cu Consiliul Europei, Primul-ministru a afirmat că nici un proiect de hotărîre a Guvernului care se referă la sectorul real al economiei naționale „nu este acceptat în ședință, pînă ce nu este consultat cu partenerii sociali”, la toate ședințele de Guvern sînt prezenți reprezentanții sindicatelor, patronatului, Camerei de Comerț și Industrie, Consiliului Economic pe lîngă premier, reprezentanți ai Clubului tinerilor premieri. În același timp³⁹:

- reprezentanții Confederației Sindicatelor din Moldova consideră căb în ultimul timp, opinia Confederației Sindicatelor este neglijată, avizele acestei structuri la proiectele de legi sau hotărîri ale Guvernului care se referă la problemele sociale, nu sînt luate în seamă;

³⁵ La 16.10.2003 Parlamentul a adoptat o hotărîre privind rezultatele controlului asupra activității Departamentului Tehnologiei Informaționale (DTI), prin care a luat act de informația prezentată de Comisia pentru securitatea națională despre rezultatele controlului asupra activității Departamentului Tehnologiei Informaționale. Hotărîrea stabilește că „după expirarea Acordului de leasing încheiat la 29 aprilie 1996 între Ministerul Economiei și Firma "Interconsoft" LTD, Guvernul urmează să aprecieze perspectiva acestui acord, hotărînd prelungirea sau încetarea acțiunii lui”. Curtea de Conturi urma să examineze activitatea Departamentului Tehnologiei Informaționale din anul 2003 și să informeze despre rezultate Parlamentul (Prin Hotărîrea nr.74 din 18.11.2004 Curtea de Conturi a constatat existența încălcărilor legislației comise de conducerea DTI, Î.S. "Registru" și Camera Înregistrării de Stat la gestionarea mijloacelor financiare publice). În anul 2005, în locul Departamentului Tehnologiilor Informaționale a fost creat Ministerul Dezvoltării Informaționale, conducerea noii structuri rămînd aceeași.

³⁶ HG nr. 1043 din 08.09.2006.

³⁷ Anterior, în cadrul unor intervenții publice, deputați în Parlament au declarat că mecanismul de acordare a subvențiilor nu este suficient de transparent și corect, interesele unor producători sînt neglijate.

³⁸ Comunicatul Agenției Moldpres.

³⁹ După www.flux.md.

- reprezentanții Asociației Istoricilor din Moldova afirmă că Guvernul nu acceptă nici un dialog în problema cursului de istorie, membrii asociației nu sînt consultați în luarea deciziilor;
- exponenți ai Mișcării Ecologice din Moldova susțin că instituțiile de stat nu întotdeauna doresc ca ecologiștii să cunoască documentele pe care le elaborează respectivele instituții. Organizațiile de protecție a mediului află despre anumite decizii doar după publicarea lor și sînt nevoite să le conteste în judecată.
- în cadrul unei mese rotunde, prilejuate de Ziua Mondială a dreptului de a ști, s-a constatat că deși există o dispoziție a Primului-ministru privind sporirea gradului de transparență în activitatea ministerelor și altor instituții guvernamentale, situația nu s-a îmbunătățit prea mult.

Primul-ministru recunoaște că **acțiunile Guvernului în domeniul asigurării transparenței nu sînt suficiente**, fapt ce a determinat elaborarea proiectului de lege cu privire la transparența în procesul decizional și implementarea în cadrul Academiei de Administrare Publică de pe lîngă Președintele RM a cursului specializat de instruire pentru „purtători de cuvînt” din cadrul instituțiilor publice. O atenție specială urmează a fi acordată dezvoltării resurselor informaționale electronice⁴⁰. În același timp, Vasile Tarlev a declarat că nu este mulțumit de indiferența cu care jurnaliștii tratează deplasările în teritoriu ale reprezentanților Guvernului.

În cadrul cîtorva autorități publice (Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, primăria mun.Chișinău) **au fost deschise linii telefonice „de încredere”**, menite să faciliteze transparența activității respectivelor instituții și să contribuie la combaterea manifestărilor de corupție ale angajaților.

Conform unui sondaj realizat de Transparency International Moldova, **totalul plăților neoficiale în domeniul medicinei, în ultimele 12 luni, este evaluat la 153 milioane de lei**⁴¹. Potrivit rezultatelor cercetării: - circa 36% dintre persoanele chestionate au plătit neoficial angajaților instituțiilor medicale; - peste 34% din respondenți au fost obligați să plătească neoficial, în timp ce 65,5% au procedat astfel din proprie inițiativă. - mai mult de 84% din participanții la sondaj sînt siguri că și în viitor vor fi nevoiți să dea mită angajaților din ocrotirea sănătății. Dintre structurile medicinei în care cel mai des se plătește neoficial, au fost menționate spitalele, policlinicile și serviciul de urgență, iar printre cei mai corupți reprezentanți ai profesiilor medicale au fost numiți chirurgii, medicii de familie, ginecologii și obstetricienii. Respondenții consideră că principalele cauze ale corupției în acest domeniu sunt salariile mici ale angajaților, dar și faptul că persoanele corupte nu sînt trase la răspundere. Printre formele indirecte de corupție sînt numite protecționismul (cumătrismul și „neamurismul”), furturile de medicamente cu vînzarea ulterioară a acestora; impunerea consultațiilor repetate contra plată; furtul sau distribuția incorectă și netransparentă a ajutoarelor umanitare medicale; prescrierea de către medici a medicamentelor nefolositoare pacientului pentru a mări vînzările farmaciilor cu care au legături. Reprezentanții ministerului de resort conștientizează că fenomenul corupției în domeniul medicinei crește amenințător, dar informația despre sancționare administrativă și disciplinară pentru abaterile înregistrate nu este dată publicității.

Curtea de Conturi a Republicii Moldova a constatat mai multe **încălări și neajunsuri la execuția bugetului municipiului Chișinău în anul 2005**, acestea fiind o consecință a nerespectării de către persoane cu funcții de răspundere din cadrul autorităților administrației publice a municipiului a prevederilor actelor legislative și normative, precum și a controlului ineficient asupra executării lor⁴². Hotărîrea stabilește un șir de sarcini pentru primarul general interimar și direcțiile subordonate.

⁴⁰ Prin HG nr.668 din 19.06.2006 s-a stabilit obligativitatea creării pînă la 1 august 2006 a paginilor oficiale ale autorităților administrației publice centrale în rețeaua Internet, conform unui Regulament special de publicare a informației și unor Cerințe-standard față de paginile oficiale. Pînă la finele lunii septembrie 2007, ministerele și alte autorități administrative centrale nu au asigurat executarea respectivei decizii guvernamentale, majoritatea paginilor existente rămînd în formatul anterior, iar unele ministere și autorități nu au în general pagini web.

⁴¹ Comunicatul despre sondaj disponibil www.transparency.md.

⁴² Hotărîrea Curții de Conturi nr.60 din 29.06.2006, publicată la 08.09.2006.

În interviuri acordate mass-media, reprezentanți au autorităților administrației publice locale afirmă că **nu mai intenționează să candideze pentru un nou termen**, tendința respectivă fiind generată de faptul că inițiativele primarilor sînt blocate, inclusiv prin atragere la răspundere judiciară, acuzare de abuzuri⁴³.

Procuratura generală (PG) și Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (CCCEC) au prezentat **rapoarte despre activitatea în domeniul prevenirii și combaterii corupției**. Conform raportului PG, un grup de lucru a determinat deja motivele corupției în interiorul procuraturii și factorii negativi, care contribuie la răspîndirea ei: lipsa consolidării legislative a ierarhiei procurorilor; neajunsurile din sistemul de verificare înainte de angajare; etica comună în cadrul instituției. Din acțiunile anticorupționale concrete ale PG au fost remarcate: depistarea a 54 de încălcări comise de procurori și aplicarea pentru ele a sancțiunilor disciplinare, intentarea a 7 dosare împotriva procurorilor; remiterea în luna septembrie a cererilor Procurorului general în Consiliul Superior al Magistraturii, pentru ridicarea imunității a 3 judecători. În ultimii 3 ani, circa o treime din angajații organelor procuraturii au fost destituiți, o bună parte pentru implicare în infracțiuni de corupție. Acțiunile CCCEC au constat în realizarea Strategiei naționale de combatere a corupției, elaborarea unor proiecte de acte legislative în domeniu (Lege despre lobbyism, despre conflictul de interese, despre finanțarea partidelor). Acțiunile concrete se demonstrează prin intentarea a 260 de dosare penale. În nouă luni ale anului, cinci colaboratori ai CCCEC au fost eliberați din funcții pentru diverse încălcări, 21 colaboratori au primit muștrări, 35 de angajați ai CCCEC au fost sancționați disciplinar. Din totalul cazurilor de corupție înregistrate, practic nici unul nu a fost pedepsit cu toată severitatea prevăzută de legislație. Conform declarațiilor CCCEC, de cele mai multe ori, persoanele mituite își continuă activitatea, fără a fi sancționate⁴⁴. PG și CCCEC au mai anunțat că au fost organizate mai multe activități educative anticorupție, în care au fost antrenate 7 mii de persoane, inclusiv funcționari publici.

CCCEC a inițiat urmărirea penală împotriva **conducătorului Filialei Vulcănești a SRL "Găgăuz-Gaz"**, pentru comiterea unor încălcări în urma cărora a fost cauzat un prejudiciu de peste 1,3 mln lei. În cadrul anchetei s-a stabilit că în perioada martie-decembrie 2004, conducătorul întreprinderii a dat indicații ilegale conducătorilor unor secții din subordine, de a eschiva evidența gazului natural pentru consumatorii din Vulcănești, cetățenilor fiindu-le calculați neîntemeiat circa 636 mii metri cubi de gaz la suma de aproximativ 910 mii lei, fără ca cantitatea de gaz să fie livrată. Managerul întreprinderii, printr-o înțelegere cu unii subalterni, a decis angajarea fictivă în diverse funcții a cinci persoane, cărora le-au fost calculate și achitate salarii.

Urmare a investigațiilor operative întreprinse de CCCEC a fost demascat un grup criminal, membrii căruia **însușeau periodic bunuri de la diverse instituții, prezentîndu-se drept angajați ai CCCEC**. Gruparea era organizată și condusă de un deținut al penitenciarului Pruncul, care prin intermediul telefoniei mobile dirija activitatea complicilor de la libertate. În procesul percheziției efectuate în incinta penitenciarului, în celule ale unor recidiviști deosebit de periculoși au fost depistate mai multe bunuri interzise: video și audio tehnică, încărcătoare pentru telefoane mobile etc. CCCEC este îngrijorat de activitățile nelegitime din partea unor indivizi care se prezintă drept angajați ai Centrului și terorizează agenții economici și oameni de afaceri, motiv pentru care face un apel să nu se admită asemenea nelegiuiri, să se ceară de la reprezentanții organelor de control legitimarea oficială și să nu admită acțiuni ilegale.

III. JUSTIȚIE

Statutul magistraților / Capacitatea de impunere a respectării legii

La 6-7 septembrie s-a desfășurat **Conferința aniversară „Mersul reformei judiciare în Republica Moldova. Realizări. Probleme. Perspective”**, dedicată împlinirii a 10 ani de la demararea respectivei reforme. Primul-ministru s-a declarat satisfăcut de progresele obținute în

⁴³ Interviu cu primarul or. Cimișlia, ziarul „Vreamea” din 22.09.2006.

⁴⁴ După Agenția INFOTAG.

domeniu, menționând și o serie de neajunsuri (termenele îndelungate de examinare a cauzelor; executarea defectuoasă a deciziilor judecătorești). Ion Morei, secretarul Consiliului Suprem de Securitate consideră că sistemul judecătoresc „mai are încă multe de făcut pentru a recăpăta încrederea societății, pentru instruirea juridică, începând de la marii demnitari și terminând cu cei mai mici, în mentalitatea cărora nu este imprimat respectul față de lege”⁴⁵. Valeria Șterbeș, Președintele Curții Supreme de Justiție și al Consiliului Superior al Magistraturii consideră că problemele din sistem au fost generate și de gradul compatibilității legislației Republicii Moldova cu standardele europene, de situația și mecanismele administrării justiției și gestionării instanțelor judecătorești, asigurarea financiară și tehnico-materială a sistemului. Reprezentanții societății civile (Institutul de Reforme Penale, Fundația „Soros Moldova”) consideră că pericolul cel mai mare în sistem este corupția și nihilismul magistraților prost remunerați, autoritatea scăzută a sistemului judiciar, accesul dificil la justiție eficientă și echitabilă.

Pe 21 septembrie a avut loc reuniunea (VI) a Subcomitetului Republica Moldova - Uniunea Europeană "Vămile, cooperare transfrontalieră, spălarea banilor, drogurile, migrația ilegală", în cadrul căreia a fost evaluat **gradul de implementare al Capitolului „Justiție și Afaceri Interne” din Planul de Acțiuni RM-UE**. La capitolul reformă judecătorească experții europeni au remarcat progresele înregistrate de Moldova în adoptarea unui nou cadru legislativ menit să asigure imparțialitatea și independența sistemului judecătoresc, insistându-se asupra necesității implementării noilor amendamente. Ministerul Justiției urmează să finalizeze proiectul Strategiei complexe de reformă a sistemului de justiției, pe care să o remită Parlamentului pentru aprobare.

Prezentându-l pe noul ministru al justiției, Președintele RM a evidențiat câteva **direcții prioritare pe care Ministerul justiției urmează să-și concentreze activitatea**: intensificarea eforturilor în vederea ameliorării situației privind executarea hotărârilor judecătorești; redresarea cardinală a situației din sistemul penitenciar; perfecționarea cadrului legislativ și normativ, ajustat la standardele și normele europene și internaționale.

La 29 septembrie 2006 avocatul parlamentar Raisa Apolschii s-a adresat Parlamentului cu propunerea de a revizui alin. (2) al art. 437 din Codul de procedură civilă, pentru a-l conforma normelor constituționale, prin excluderea sintagmei „prevederile art. 85 alin.(4) și ale art. 86 neavând incidență”. Conform textului actual, la cererea de recurs trebuie să se anexeze dovada de plată a taxei de stat, iar *scutirea de plata taxei de stat sau de plata unei părți a ei* (art.85 alin.(4) CPC) sau *amânarea și eşalonarea plății taxei de stat* (art.86 CPC) nu sînt aplicabile. Avocatul parlamentar consideră că prevederile respective **afectează liberul acces la justiție și realizarea plenară a dreptului la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești după principiile echității**⁴⁶.

Independența politică / Transparența

Conform declarațiilor avocatului lui Valeriu Pasat, ex-ministrului apărării al RM i s-a intentat **un nou dosar penal**, pentru „contrabandă cu arme și abuz în serviciu”⁴⁷. Acuzarea afirmă că Pasat a încălcat legislația care stabilește necesitatea predării de către persoanele oficiale în favoarea statului a tuturor cadourilor, care sînt estimate la o sumă mai mare de un salariu minim (art.8 alin.(1) lit.b) din Legea privind combaterea corupției și protecționismului). Apărarea spune că armele au fost declarate în vamă iar ulterior au fost luate în evidență și pentru deținerea lor au fost eliberate documentele necesare (permisul de port-armă).

În cadrul unei conferințe de presă Fiodor Ghelici⁴⁸, președintele Asociației „Moldova Mea”, a declarat că **autoritățile Republicii Moldova exercită presiuni asupra organelor procuraturii și a corpului judecătoresc**, ceea ce afectează înfăptuirea corectă a actului de justiție⁴⁹. Potrivit

⁴⁵ După zarul „FLUX”

⁴⁶ După www.ombudsman.md.

⁴⁷ Comunicatul Agenției „Novosti-Moldova” din 13.09. 2006.

⁴⁸ Anterior Fiodor Ghelici a fost membru al Consiliului economic de pe lângă Primul-ministru Vasile Tarlev, președinte al Consiliului economic de pe lângă Primarul general al municipiului Chișinău.

⁴⁹ Comunicatul Agenției Info Prim Neo din 19.09.2006.

afirmațiilor lui Ghelici, atunci „cînd în cauza examinată participă persoane cu funcții de răspundere, hotărîrea judecătorească este luată cu încălcări ale legislației”. Sursa citată a declarat că pe parcursul unui an a recepționat multiple plîngerii din partea mai multor locuitori din raionul Criuleni, în care organele procuraturii și ale judecătorei erau acuzate de încălcarea legislației, la examinarea cauzelor în care figurau, în calitate de parte, diferiți funcționari publici.

Modificări legislative și normative relevante

Conform modificărilor operate în Legea cu privire la avocatură⁵⁰, Ministerul Justiției era obligat să transmită Consiliului Baroului de Avocați **Registrul birourilor de avocați și Lista avocaților care au dreptul de a exercita profesia de avocat**. Modificările au fost operate ca urmare a recomandărilor experților Consiliului European, în scopul ajustării legislației Republicii Moldova la standardele internaționale privind exercitarea profesiei de avocat. Transmiterea actelor a avut loc la 11 septembrie 2006.

Prin Hotărîrea Guvernului nr.1052 din 12.09.2006 s-a decis **reorganizarea Institutului Republican de Expertiză Judiciară și Criminalistică** de pe lîngă Ministerul Justiției în Centrul Național de Expertize Judiciare de pe lîngă Ministerul Justiției, cu aprobarea efectivului-limită al personalului scriptic în număr de 56 unități și posibilitatea angajării suplimentare în state pînă la 20 de unități. Este aprobat Regulamentul Centrului, Nomenclatorul lucrărilor efectuate și serviciilor prestate contra plată și Regulamentul privind modul de formare și de utilizare a mijloacelor financiare speciale ale Centrului.

Instruirea specialiștilor din sistem / Asigurarea materială

Cu sprijinul PNUD și a Fundației „Soros-Moldova” a fost editată o **Culegere de hotărîri explicative ale Curții Supreme de Justiție**, care cuprinde hotărîrile adoptate în perioada octombrie 2003-decembrie 2005 (35 de hotărîri), după punerea în aplicare a noilor coduri (penal, civil, procesuale, al muncii).

Banca Mondială a acordat un grant de 380 mii dolari SUA pentru dezvoltarea Instituțională în scopul reformării instanțelor de judecată. Grantul va fi implementat de Consiliul Superior al Magistraturii în colaborare cu Ministerul Justiției, în trei domenii: - îmbunătățirea organizării judecătorești; - consolidarea managementului instanțelor judecătorești; - raționalizarea procedurilor de judecată în soluționarea litigiilor economice.

Martorii din Moldova în dosarele transfrontaliere vor avea posibilitatea să depună **mărturii fără să se deplaseze în afara țării**, datorită echipamentului de videoconferință donat Procuraturii Generale a Moldovei de către Departamentul Justiției al SUA. Pentru prima dată Moldova a folosit metoda de mărturie prin video conferință doi ani în urmă, cînd prin intermediul echipamentului împrumutat de la Biroul Federal de Investigații al SUA o victimă a traficului de ființe umane din Moldova a depus mărturie într-un caz din Macedonia⁵¹.

Organizația Amnesty International Moldova a constatat că în sediile instanțelor judecătorești **nu sînt respectate cerințele igienice și sanitare**, persoanele invitate fiind nevoite să aștepte un termen îndelungat, fără să le fie asigurat măcar accesul în grupul sanitar (veceu).

Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare

În cadrul proiectului "Reforma sistemului de justiție juvenilă în Moldova", Reprezentanța UNICEF în Moldova a editat **Manualul formatorului în domeniul justiției juvenile**, destinat ofițerilor de

⁵⁰ Legea nr. 215-XVI din 13.07.2006.

⁵¹ Comunicatul Serviciului de presă al Procuraturii RM, 25.09. 2006.

poliție, judecătorilor și procurorilor care instrumentează cazuri cu minori. Conform datelor MAI, **numărul infracțiunilor comise de către tineri** este într-o creștere alarmantă⁵². Mai mulți tineri cercetați penal pentru comiterea unor infracțiuni grave au între 18-20 ani, dețin sau fac studii la instituții de învățământ superior, iar acțiunile lor denotă o pregătire minuțioasă a actelor infracționale.

Prim-ministrul Vasile Tarlev a convocat factori de decizie din Guvern într-o ședință de lucru privind activitatea sistemului penitenciar din Moldova, în cadrul căreia Ministerul Justiției a informat că, în urma acțiunilor întreprinse pe parcursul ultimilor ani, **situația din sistemul penitenciar din Moldova s-a îmbunătățit**, fapt confirmat în rapoartele organizațiilor internaționale în domeniu. Au fost efectuate reparații curente și capitale în majoritatea blocurilor de detenție, a fost întărit sistemul de securitate, s-au majorat alocațiile pentru alimentare și acordarea serviciilor de asistență medicală (indicele morbidității generale și a mortalității în penitenciare este în descreștere). Cu toate acestea, condițiile de detenție în penitenciarele din Moldova încă nu corespund standardelor europene, a specificat Ministrul Justiției. O atenție deosebită urmează să fie acordată dotării tehnico-materiale a instituțiilor penitenciare, completarea cu cadre competente, ridicarea disciplinei, atragerea deținuților în activitatea de producere. Primul-ministru a indicat că Penitenciarul nr.13 din mun.Chișinău nu corespunde cerințelor securității și normelor de întreținere a deținuților, motiv pentru care **urmează să fie redislocat în afara municipiului**.

Potrivit reprezentanților CCCEC, capi ai lumii **interlope își sărbătoreau ziua de naștere în pușcărie**, servind torturi și utilizând bunuri estorcate de la diverși agenți economici. Angajații CCCEC au depistat în celulele unor deținuți din Penitenciarul de la Pruncul aparate electrocasnice, telefoane mobile și accesorii la acestea, produse alimentare și alte bunuri materiale interzise în pușcărie. În procesul percheziției efectuate de către angajații Direcției securitate internă a CCCEC în celulele unor recidiviști deosebit de periculoși, au fost identificate inclusiv aparate electrocasnice și bunuri materiale obținute ilegal, prin escrocherie, de către complicii aflați în libertate. Cazul este cercetat de către responsabilii Departamentului instituții penitenciare al Ministerului Justiției. Și Ministerul Afacerilor Interne a depistat cazuri de escrocherie prin care deținuți din penitenciare își asigură convorbiri telefonice gratuite⁵³. Deținuți ai penitenciarului nr.16 de la Pruncul telefonau persoanelor care au rude în străinătate și se prezentau drept inspectori vamali, polițiști, sau medici și solicitau victimelor să procure cartele de reîncărcare și să le dicteze codul de pe cartelă, promițând că le vor permite să vorbească cu rudele. Schemele sînt utilizate de condamnați care au la dispoziție telefoane mobile, deși deținerea acestor aparate este interzisă în penitenciare.

În cadrul Conferinței naționale dedicate **implementării muncii neremunerate în folosul comunității** a fost evaluată situația în domeniul aplicării acestei sancțiuni novatorii pentru Republica Moldova. Potrivit reprezentanților Institutului de Reforme Penale, în anii 2005-2006 circa 3 mii de persoane din diferite localități ale țării au fost condamnate la executarea muncii neremunerate în folosul comunității (diferite lucrări de interes public, reparație, salubritate, construcție). Cei mai mulți dintre condamnați au fost pedepsiți pentru săvârșirea furturilor mici și alte infracțiuni mai puțin grave, pentru care riscau închisoare de pînă la 5 ani. Societatea este pregătită pentru aplicarea muncii în folosul societății, această pedeapsă oferă statului avantaje economice, iar persoanele care execută o astfel de pedeapsă nu sunt izolate de societate, de familie, rămân să lucreze și să achite impozitele, riscul ca condamnații care au efectuat muncă în folosul comunității să mai comită infracțiuni este mai redus.

Un grup de colaboratori ai Departamentului Instituțiilor Penitenciare (DIP) din cadrul Ministerului Justiției al RM au efectuat în perioada 24-30 septembrie o vizită de lucru la Administrația Națională a Penitenciarelor din Polonia, în contextul **acordului de cooperare cu sistemul penitenciar polonez**. Vizita a avut scopul de a informa angajații DIP cu realizările sistemului penitenciar polonez sub aspectul proceselor de integrare în comunitatea europeană, ajustare a sistemului penitenciar la standardele europene și aquis-ul comunitar. Specialiștii moldoveni au beneficiat de

⁵² Comunicatul agenției Moldpres, 19.09.2006

⁵³ Comunicatul Agenției BASA.press.

instruiri la compartimentele: - managementul instituțiilor penitenciare; - ajustarea bazei legislative ce reglementează activitatea sistemului penitenciar la standardele europene; - finanțarea și creditarea sistemului penitenciar; - organizarea și dezvoltarea procesului de producere în întreprinderile sistemului penitenciar; - plasarea în câmpul muncii a condamnaților; - resocializarea condamnaților etc.

Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova (avocații parlamentari) a asigurat **monitorizarea situației din majoritatea penitenciarelor din Moldova**. În primele 9 luni ale anului 2006 numărul petițiilor adresate de către deținuți în adresa CDOM a ajuns la circa 700. O bună parte din neajunsurile invocate de deținuți s-au confirmat⁵⁴:

a) *Instituția penitenciară nr.29/13, mun.Chișinău*: deținuții sînt amplasați în celule, unde unei persoane îi revin cîte 2 m²; calitatea hranei este nesatisfăcătoare; deținuții nu sînt asigurați cu medicamentele necesare, tratarea deținuților bolnavi de tuberculoză în acest penitenciar nu este posibilă; este pusă în pericol și sănătatea persoanelor aflate în sălile de ședințe (judecători, părți participante la proces);

b) *Instituția penitenciară nr.29/6, or.Soroca*: condițiile de detenție sînt sub nivelul cerințelor; insuficiența lenjeriei și a îmbrăcăminte-standard; - calitatea joasă a hranei; lipsa medicamentelor necesare;

c) *Instituția penitenciară nr.29/3, or.Leova*: în ultimii doi ani contingentul deținuților s-a dublat, iar numărul colaboratorilor administrației a rămas același, ceea ce nu permite supravegherea adecvată a deținuților;

d) *Instituția penitenciară nr.29/5, or.Cahul*: fiecărei persoane îi revin în mediu cîte 1,8 m²; mijloace pentru îmbunătățirea condițiilor nu au fost alocate; au fost depistate cazuri de reîntoarcere a deținuților bolnavi de tuberculoză în formă deschisă, fără tratament definitiv.

e) *Instituția penitenciară nr.29/17, or.Rezina*: starea tehnică a clădirilor este satisfăcătoare, există o bază sportivă excelentă; în ultimii zece ani nu au fost făcute achiziții pentru asigurarea condamnaților cu îmbrăcăminte, încălțăminte, lenjerie; cazangeria nu este reconstruită și reutilată, din lipsă mijloacelor financiare;

f) *Instituția penitenciară nr.29/7, s.Rusca*: atelierile de croitorie nu mai funcționează; în instituție lipsesc condițiile de izolare a deținuților după cele trei regimuri prevăzute de legislația în domeniu; deținerea persoanelor minore aparte de cele mature este simbolică (doar locuiesc într-o odaie separată, în rest au contact direct maturii); condițiile igienice nu sînt asigurate deplin; au fost depistate încălcări ale legislației muncii (deținute lucrează fără întrerupere cîte 12 ore în șir, munca este plătită cu întârziere).

Pentru majoritatea instituțiilor penitenciare sînt caracteristice **următoarele neajunsuri**:

- suprapopularea;
- insuficiența bazei de producere;
- alimentarea insuficientă a deținuților (circa 4 lei pe zi pentru fiecare persoană);
- gradul înalt de îmbolnăvire a deținuților (tuberculoza pulmonară);
- dotarea insuficientă cu medicamentele necesare;
- imperfecțiunea legislației: măsurile de pedeapsă exagerat de mari, liberalismul în interpretarea și aplicarea legislației penale și de procedură penală, abaterea de la respectarea legislației naționale și neconcordanța cu prevederile internaționale;

⁵⁴ Informație preluată de pe www.ombudsman.md.